

<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1826>

Citation: Berkant, H. G. & Atılgan, G. (2020). Evde eğitim hizmeti ile ilgili öğretmen görüşlerinin ve uygulama sürecinin incelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(52), 727-743.

Prof. Dr. Hasan Güner BERKANT

Yozgat Bozok Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Yozgat / TÜRKİYE, 0000-0003-0725-6036

Gökay ATILGAN

Osmaniye Rehberlik ve Araştırma Merkezi, Osmaniye / TÜRKİYE, 0000-0002-8916-7792

EVDE EĞİTİM HİZMETİ İLE İLGİLİ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN VE UYGULAMA SÜRECİNİN İNCELENMESİ¹

ÖZET

Bu araştırma ile evde eğitim hizmeti uygulamasının öğretmen görüşlerine ve uygulama ortamının gözlemine dayalı olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden gözlem ve görüşme yöntemleri kullanılmış olup fenomenolojik (olgubilim) desenden yararlanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Osmaniye ilinde evde eğitim hizmeti sunan 39 öğretmen oluşturmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin evde eğitim hizmetlerini sunduğu ortamlarda 10 gözlem yapılmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme ve gözlem formları ile elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler üzerinde içerik analizi ve betimsel analiz yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlardan bazıları şunlardır: Evde eğitim hizmeti uygulamasına yönelik olarak öğretmenler hizmet içi eğitim almadıkları için bu eğitimi almaları gerekmektedir; ev ortamları genel olarak evde eğitime uygun olsa da bazı eksiklikleri bulunmaktadır; öğretmen ve öğrencilerin iletişimleri yeterli düzeydedir; öğrenciler eğitim sürecinden memnundur; evde eğitim hizmeti uygulamasında yer alan tüm paydaşlar iş birliği içerisinde olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Evde eğitim hizmeti, uygun ev ortamı, süregelen hastalık, gözlem ve görüşme.

EXAMINATION OF TEACHERS' VIEWS AND IMPLEMENTATION PROCESS RELATED TO HOME EDUCATION SERVICE

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the application of home education service according to teachers' views and the observation of the application environment. The observations and interviews as qualitative research methods were used in the phenomenological design. The sample of the study was composed of 39 teachers who had worked for home education services in 2017-2018 academic years. In addition, 10 observations were realized in environments of home education services. The data were obtained by semi-structured interview and observation forms prepared by the researchers. The data were analyzed via content analysis and descriptive analysis techniques. Some of the results which are obtained at the end of the study are as follows: Due to the teachers haven't received any in-service education about home education service, they should be educated about this service; even the suitability of home education environment is generally sufficient, some deficiencies are available; the interactions of teachers and students are at sufficient level; the students are happy about the education process; all stakeholders in the implementation of home education service should be in cooperation.

Key Words: Home education service, suitable home environment, continuing illness, observation and interview

1. GİRİŞ

Bireyler doğuştan veya sonradan geçirmiş oldukları kaza ve hastalıklardan dolayı fiziksel, zihinsel ve ruhsal bakımdan akranlarına göre farklılıklar gösterebilmektedir. Bireylerin bu farklılıklarından dolayı alacakları eğitim, sosyal devlet yapısında önemli görülmektedir. Her ülke, akranlarına göre belirtilen alanlarda anlamlı farklılıklar gösteren bireylerin gereksinimlerini karşılamak ve onları topluma kazandırmak için kaynaştırma ve bütünleştirme gibi uygulamalar yoluyla özel eğitim hizmetleri sunmaktadır (Kara, 2017). Özel eğitime ihtiyacı olan bireylere yönelik olarak Birleşmiş Milletler'in çalışmalarında, engelliler için fırsat eşitliği konusunda standart kurallar, engelliler için dünya eylem

¹ Bu çalışma, Gökay Atılgan'ın (2018) Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi'nde tamamladığı yüksek lisans tezinden üretilmiş olup, Çukurova II. Multidisipliner Çalışmalar Kongresi'nde (26-28 Nisan 2019) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

programı, Birleşmiş Milletler engelliler programı gibi konulara yer verilmektedir. Bu konularda, özel eğitimin önemli bir yere sahip olduğu, özel eğitimde evrensel ilkelerin oluşturulmasının zorunluluk haline geldiği, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin erken eğitimleri, zorunlu öğretim dönemi eğitimleri ve sosyal hayata uyum sağlama süreçlerinde ihtiyaçları doğrultusunda eğitim programları hazırlanması gibi hususların vurgulandığı görülmektedir (Saygı, 2007).

Ulusal ve uluslararası düzeydeki kanunlarda, sözleşmelerde, beyannamelerde, yönetmeliklerde ve yönergelerde bireysel farklılıkların ve özelliklerin dikkate alındığını ve desteklendiğini gösteren çeşitli ifadeler yer almaktadır. Bu metinlerden biri olan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 26. maddesinde "*Herkesin eğitim hakkı vardır.*" ifadesi ile bireylerin ayırım gözetmeksizin eğitim hakkı vurgulanmıştır (Resmî Gazete, 1949). Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) tarafından belirtildiği üzere, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 28/1. maddesinde "*Taraf devletler, çocuğun eğitim hakkını kabul ederler ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde tedricen gerçekleştirilmesi görüşünü savunurlar.*" ifadesi ve 29/1. maddesi (a) bendinde "*Çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesini amaçlar.*" ifadesi ile bireylerin eğitim hakkı ve kişilik gelişimleri vurgulanmaktadır (UNICEF, 2004). Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin 24. maddesi 1, 2, 3, 4 ve 5. bentlerinde engelli bireylerin eğitim hakları ayrımcılık olmadan ve fırsat eşitliği esasına göre taraf devletlerce gerçekleştirilmesi ifade edilmiştir (Resmî Gazete, 2009). Ulusal düzeyde ise T.C. Anayasası'nın 42. maddesinde bireylerin eğitim hakları açık bir şekilde "*Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.*" olarak belirtilmiştir (Türkiye Büyük Millet Meclisi [TBMM], 1982). 5378 Sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un 15. maddesinde, engellilerin eğitim ve öğretim haklarına dair açıklamalar yer almakta olup "*Hiçbir gerekçeyle engellilerin eğitim alması engellenemez. Engelliler, özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak, yaşadıkları çevrede bütünleştirilmiş ortamlarda, eşitlik temelinde, hayat boyu eğitim imkânından ayrımcılık yapılmaksızın yararlandırılır.*" ifadesi ile engellilerin eğitim hakkı vurgulanmıştır (Resmî Gazete, 2005). Uluslararası ve ulusal düzeyde kanunlar ve sözleşmelerle güvence altına alınan özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim hakkının sağlanmasında başta devletin sorumluluğu söz konusu olsa da, aslında toplumdaki her bireyin bu konuda aktif rol alması beklenen bir durum olarak ifade edilebilir.

Kırcaali-İftar (1998), özel eğitim gereksinimi olan bireylerin var olan farklılıkları ve özellikleri doğrultusunda bağımsız olarak yaşamlarını devam ettirebilmesi için uygun olan ve iyi eğitim olanaklarının planlanması ve sunulması gerekliliğine vurgu yapmıştır. Akranları ile aynı eğitim ortamından faydalanamayan süreğen hastalığı olan bireyler için özel eğitim hizmeti kapsamında sunulan evde eğitim hizmeti uygulamasının, yapılan düzenlemeler içerisinde büyük bir öneme sahip olduğu belirtilebilir. Süreğen hastalık, normalden farklılaşma ya da bozulma şeklinde görülen, patolojik vakalardan dolayı geriye dönüşsüz hasarlar bırakan, hastanın sağaltımı için özel eğitim almasını gerektiren, sürekli ve uzun süreli ilgi, bakım ve kontrol gerektiren bir durum olarak tanımlanabilir (Yılmaz Bolat, 2018). Süreğen hastalığa sahip olan bireyler için sunulan evde eğitim hizmetleri uygulaması Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından "*Zorunlu öğrenim çağındaki özel eğitime ihtiyacı olan bireylerden sağlık sorunları nedeniyle okulöncesi, ilkökul, ortaokul ve ortaöğretim veya özel eğitim programlarından herhangi birini uygulayan örgün eğitim kurumlarından doğrudan yararlanamayanlara eğitim hizmetlerinin evde sunulması.*" olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2010). Sağlık sorunlarından dolayı eğitim-öğretim ortamlarından uzak kalan bireylerin gelişimlerini desteklemek, engellerinden dolayı sosyal yaşamdan uzak kalmalarını önlemek için özel eğitim ve destek eğitim hizmetleri kapsamında sunulan evde eğitim hizmeti uygulamasının, bireylerin var olan yetenek ve bilgilerini üst düzeye çıkarmak ve yaşadıkları dezavantajları ve olumsuzlukları azaltmak veya ortadan kaldırmak için olumlu etkilere ve öneme sahip olduğu ifade edilebilir.

Evde eğitim hizmetleri ile ilgili ulaşılabilen alanyazında, yurtiçinde yapılan sınırlı sayıda uygulamalı çalışmaların (Peker ve Taş, 2017) yanı sıra, alternatif bir eğitim modeli olarak ev okuluna yönelik kuramsal çalışmalara da (Kartal, 2014; Korkmaz ve Duman, 2014; Şad ve Akdağ, 2010; Taşdan ve Demir, 2010) yer verildiği görülmektedir. Bazı çalışmalarda (Er, 2006; Sucuoğlu, 1995; Taş, 2007), süreğen hastalığa sahip olan çocukların ebeveynlerinin gereksinimlerinin, tutumlarının ve süreğen hastalığa sahip olan çocukların eğitim ortamlarında karşılaştıkları sorunların ve çözüm önerilerinin değerlendirilmesiyle ilgili problemlerin tespitine yönelik konulara yer verilmiştir. Evde eğitim hizmetinin uygulama süreci ile ilgili ebeveynlerin, öğretmen ve idarecilerin görüşlerinin belirlenmesi yönelik çalışmalara da (Aslan, 2017; Çalışoğlu ve Aslan, 2017; Çiftçi, 2016; Sarı, Kızılkaya ve Karaca,

2015; Taşdemir ve Bulut, 2015; Yıldırım ve diğerleri, 2015) ilgili alanyazında rastlanmaktadır. Evde eğitim hizmeti ile ilgili yurt dışında yapılan çalışmaların genelinin, ebeveynlerin evde eğitim hizmetine yönelik görüşlerinin, bu hizmeti tercih etme nedenlerinin ve süreç içerisinde yaşadıkları sorunların belirlenmesine yönelik olduğu (Aydın ve Pehlivan, 2000; Cook, Bennett, Lane ve Mataras, 2013; Isenberg, 2007; Knuth ve Johnson, 2010; Medlin, 2013; Olsen, 2008; Pavlides, 2014; Zhao ve Badzis, 2014) görülmüştür.

Bu çalışmanın, evde eğitim hizmetinden sorumlu öğretmen ve ebeveynlerin evde eğitim hizmeti yürütülürken karşılaştıkları sorunların, çözüm önerilerinin, evde eğitim hizmetinden faydalanan öğrencilerin özelliklerinin, eğitim ortamının uygunluğunun, öğretmen ve ebeveynlerin evde eğitim hizmetine yönelik yaklaşımlarının ve ihtiyaç duydukları desteklerin tespitine yönelik olmasından dolayı ilgili alanyazına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışmanın problem cümlesi “Evde eğitim hizmetine yönelik öğretmen görüşleri ve uygulama sürecinin özellikleri nelerdir?” şeklinde ifade edilebilir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, öğretmenlerin evde eğitim hizmetine yönelik görüşlerinin ve uygulama sürecinin incelenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Evde eğitim hizmeti sunan öğretmenlerin, hizmet içi eğitim kapsamında evde eğitim hizmetleri, kaynaştırma eğitimi ve bireyselleştirilmiş eğitim programına yönelik kurs veya seminer alma durumlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Evde eğitim hizmeti uygulaması için uygun ev ortamının nasıl olması gerektiğine yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?
3. Öğretmenlerin evde eğitim hizmeti uygulamaları sırasında yaşadıkları sorunlar nelerdir?
4. Öğretmenler evde eğitim hizmeti uygulamaları sırasında karşılaştıkları sorunların çözümü için ne tür desteklere ihtiyaç duymaktadırlar?
5. Öğretmenlerin evde eğitim hizmeti uygulamalarının iyileştirilmesine yönelik önerileri nelerdir?
6. Gözlemlenen evde eğitim ortamının uygunluğu nasıldır?
7. Evde eğitim hizmeti uygulamasında gözlemlenen öğretmen davranışları nelerdir?
8. Evde eğitim hizmeti uygulamasında gözlemlenen öğrenci davranışları nelerdir?

2. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, örneklem, veri toplam araçları, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden gözlem ve görüşme yöntemlerinin kullanıldığı fenomenolojik (olgubilimsel) bir desene sahiptir. Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre nitel araştırma yöntemleri, olayların, olguların ve algıların doğal ortamlarında bütüncül ve gerçekçi olarak ortaya konması için gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama süreçlerini kapsamaktadır. Karasar (2009) görüşmeyi, belirli bir araştırma konusu veya bir soru hakkında gerçeklik ile ilgili algılar, anlamlar ve tanımlar için derinlemesine bilgi sağlayan yöntem olarak tanımlamaktadır. Çalışmadaki diğer nitel veri toplama yöntemi olan gözlem ise, herhangi bir ortamda doğal olarak meydana gelen davranış ve etkileşimleri ayrıntılı ve kapsamlı bir biçimde ortaya çıkarmak için kullanılmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017). Eğitimsel olguların ve algıların anlaşılması, yorumlanması, betimlenmesi ve açıklanması için mümkün olduğu kadar birden fazla veri toplama yöntemi kullanmak önerilen bir durumdur (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu nedenle çalışmada hem gözlem hem de görüşme yöntemleri kullanılması yoluyla üçgenleme tekniğinden yararlanılmıştır. Bu teknik, veri toplama sürecinde en az iki farklı yöntemden yararlanılması ile gerçekleştirilmekte olup (Başkale, 2016), verilerin geçerlik ve güvenilirliğinin artmasını sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Olgubilimsel desen ise, bireyin etrafında gerçekleşen olayları, olguları ve bunlara verdiği tepkileri anlamak ve derinlemesine incelemek için kullanılan bir araştırma desendir (Balcı, 2010;

Yıldırım ve Şimşek, 2011). Aysevener'e (1994) göre olguları anlamada veya açıklamada içeriği doğrudan kabul etmek yerine daha kapsamlı, eleştirel ve derinlemesine incelenerek değerlendirilmesi olgubilimsel incelemeler ile mümkündür. Bu çalışmada olgubilimsel desen kullanılmasının gerekçesi ise, evde eğitim hizmetlerinde görev alan öğretmenlerin ve bunların öğrencilerinin evde eğitim hizmetine ilişkin algılarının ve deneyimlerinin birer olgu olarak incelenmesidir.

2.2. Örneklem

Araştırmanın örneklemini 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Osmaniye ilinde evde eğitim hizmeti sunan 39 öğretmen ve bu öğretmenlerin eğitim verdiği 27 öğrenci oluşturmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin evde eğitim hizmetlerini sunduğu ortamlarda 10 gözlem yapılmıştır. Araştırmada, amaçlı örneklem tiplerinden benzeşik (homojen) örneklem kullanılmıştır. Araştırmanın amaçları doğrultusunda örneklemin belirlenmesi sürecinde nitelikli bir içeriğe sahip olduğu düşünülen durum, olgu ve olayların derinlemesine keşfedilmesinde ve açıklanmasında amaçlı örneklem yönteminin kullanılması yararlı görülmektedir. Amaçlı örneklem tiplerinden benzeşik (homojen) örnekleme önemli olan, çalışmaya dâhil edilen her bireyin araştırmanın problemine yönelik olarak benzer ya da aynı özellikte olmasıdır (Büyükoztürk ve diğerleri, 2017; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışmada benzeşik örneklemin kullanılmasının nedeni, örnekleme yer alan öğretmenlerin evde eğitim hizmeti sunuyor olması, öğrencilerin de bu hizmetten yararlanıyor olmasıdır. Örnekleme yer alan öğretmen ve öğrencilere ait betimsel istatistikler Tablo 1 ve Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 1. Örnekleme Ait Betimsel İstatistikler

Değişkenler	f	%	Değişkenler	f	%			
Öğrenim durumu	Ön Lisans	3	7.69	Branşlar	Sınıf Öğretmeni	13	33.2	
	Lisans	32	82.0		Özel Eğitim Öğretmeni	5	12.8	
	Yüksek Lisans	3	7.69		Türkçe Öğretmeni	4	10.2	
	Doktora	1	2.56		Matematik Öğretmeni	4	10.2	
Hizmet Yılı	0-5 yıl	2	5.12		Fen Bilimleri Öğretmeni	4	10.2	
	6-10 yıl	3	7.69		Sosyal Bilgiler Öğretmeni	2	5.12	
	11-15 yıl	8	20.4		Diğer	7	17.9	
	16-20 yıl	8	20.4		Cinsiyet	Kadın	14	35.9
	21 yıl ve üzeri	18	46.0			Erkek	25	64.1
Toplam	39	100	Toplam		39	100		

Tablo 1'e göre, örnekleme oluşturan ve evde eğitim hizmeti sunan öğretmenlerin çoğunluğunun erkek, lisans mezunu, yirmi bir yıl ve üzeri hizmet yılına sahip sınıf öğretmenliği branşında olduğu görülmektedir. Ayrıca evde eğitim hizmeti uygulaması programlarında İngilizce dersi olmasına rağmen İngilizce öğretmenliği branşında öğretmen görevlendirilmesi olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 2. Örnekleme Ait Betimsel İstatistikler

Değişkenler	f	%	
Cinsiyet	Kadın	8	70.4
	Erkek	19	29.6
Evde Eğitim Aldığı Süre	0-2 Yıl	18	66.6
	3-4 Yıl	7	26.0
	5-7 Yıl	2	7.40
Hastalık Türleri	Metabolik Hastalıklar	2	7.40
	Nörolojik Hastalıklar	3	11.1
	Kas-İskelet Sistemi Hastalıkları	6	22.2
	Kan Hastalıkları	3	11.1
	Kalp Hastalıkları	1	3.80
	Kas-İskelet Sistemi ve Nörolojik Hastalıklar	10	37.0
	Kas-İskelet Sistemi ve Metabolik Hastalıklar	2	7.40
Toplam	27	100	

Tablo 2'ye göre, örnekleme yer alan evde eğitim hizmeti öğrencilerinin çoğunluğunun kadın, en fazla 2 yıldır evde eğitim hizmeti alan, kas-iskelet sistemi ve nörolojik hastalıklara sahip bireylerden oluştuğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın alt amaçları doğrultusunda veri toplama araçları olarak *Öğretmen ve Öğrenci Kişisel Bilgiler Formları*, *Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu* ve *Yarı Yapılandırılmış Gözlem Formu* kullanılmıştır. *Öğretmen ve Öğrenci Kişisel Bilgiler Formları*, araştırmacılar tarafından, evde eğitim hizmeti sunan öğretmenlerin cinsiyet, öğrenim durumu, hizmet yılı ve branş değişkenlerini, bu hizmetten yararlanan öğrencilerin ise cinsiyet, evde eğitim hizmeti aldığı süre, sahip olduğu hastalık türü değişkenlerini belirlemeye yönelik olarak hazırlanmıştır. *Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu*, araştırmacılar tarafından, evde eğitim hizmeti sunan öğretmenlerin evde eğitim hizmeti uygulamasına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Formda açık uçlu 15 soru yer almaktadır. Formdaki sorular araştırmanın alt amaçları doğrultusunda hazırlanmış olup, kapsam, yapı ve dil geçerliği açısından Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nde görevli alan uzmanının, ayrıca Mustafa Kemal Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü'nde görevli alan uzmanının görüşleri alınmıştır. Formun taslak hali ile iki öğretmen ile pilot uygulama yapıldıktan sonra, bazı sorularda değişiklikler yapılarak formun son hali belirlenmiştir. *Yarı Yapılandırılmış Gözlem Formu*, araştırmacılar tarafından, evde eğitim hizmeti uygulamasına yönelik eğitim ortamını, bu ortamdaki öğretmen ve öğrenci davranışlarını ayrıntılı bir biçimde inceleyebilmek amacıyla hazırlanmıştır. Formda, eğitim ortamına ait altı, öğretmen davranışlarına ait yedi ve öğrenci davranışlarına ait dört durumun gözlenmesine yönelik gözlem birimleri yer almaktadır. Her bir gözlem birimi bir soruya karşılık gelip, seçenek olarak "evet, kısmen, hayır" seçeneklerine ve yan tarafta bulunan açıklama bölümüne sahiptir. Örneğin; eğitim ortamına yönelik "Eğitim-öğretim için gerekli araç-gereçler var mı?" sorusu, öğretmen davranışlarına yönelik "Öğrenci ile iletişim kurabiliyor mu?" sorusu, öğrenci davranışlarına yönelik "Eğitim ortamını olumsuz etkileyebilecek davranışlarda bulunuyor mu?" sorusu gibi sorular formda yer almaktadır. Formdaki gözlem birimleri, araştırmanın alt amaçları doğrultusunda hazırlanmış olup, kapsam, yapı ve dil geçerliği açısından Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nde görevli alan uzmanının, ayrıca Mustafa Kemal Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü'nde görevli alan uzmanının görüşleri alınmıştır. Formun taslak hali ile iki ev ortamında pilot uygulama yapıldıktan sonra, bazı birimlerde değişiklikler yapılarak formun son hali belirlenmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırma ile ilgili veri toplama sürecinin ilk basamağında, Osmaniye Rehberlik ve Araştırma Merkezi yetkililerine araştırmayla ilgili bilgi verilerek evde eğitim hizmetinden faydalanan öğrenci, ebeveyn ve bu hizmeti sunan öğretmenlerin bilgileri alınmıştır. Elde edilen bilgiler doğrultusunda öncelikle evde eğitim hizmeti sunan öğretmenlerle yapılacak görüşmeler planlanmıştır. Yapılan plan doğrultusunda öğretmenler ile iletişime geçilerek araştırma etiği kapsamında çalışmanın amacı hakkında bilgi verilmiş, onayları alınmış ve gönüllü olanlardan randevu alınarak uygun yer ve zaman belirlenmiştir. Öğretmenlerin çoğu ile okul ortamında, boş dersliklerde ya da Osmaniye Rehberlik ve Araştırma Merkezi rehberlik hizmetleri servisinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Her bir görüşme 35 ila 45 dakika arasında gerçekleştirilmiştir. 39 öğretmenle yapılan görüşmelerde ses kaydı alınmasını istemeyen 26 katılımcının yanıtları araştırmacı tarafından formlara kaydedilmiş, 13 katılımcı ile yapılan görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır.

Evde eğitim hizmeti sunulan ortamlarda yapılan gözlemlerde, araştırmacı herhangi bir aksaklığa sebep olmamak ve ortamın doğal sürecini aksatmamak için katılımsız gözlem gerçekleştirmiş ve bu sırada yarı yapılandırılmış gözlem formu ile gözlem verilerini kaydetmiştir. Araştırma süresince evde eğitim hizmeti verilen 10 ev ortamında gözlemler yapılmıştır. Yapılan her bir gözlem ortalama 20 ila 40 dakika sürmüştür. Her gözlem sonrasında gözlem kayıtları incelenerek ortama dair ek notlar alınmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Gözlem ve görüşme yoluyla toplanan verilerin analizinde nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi ve betimsel analizden yararlanılmıştır. Balcı (2010) içerik analizini yazılı ve sözlü materyallerin sistemli ve açık talimatlara göre kodlanıp sayısallaştırılması olarak tanımlamıştır. Araştırmada içerik analizi kullanılmasının gerekçesi, evde eğitim hizmeti uygulaması ile ilgili karşılaşılan sorunlara, yetersizliklere, yanlış uygulamalara, sorunların çözümlerine, ihtiyaç duyulan desteklere ve önerilere öğretmen görüşleri doğrultusunda derinlemesine değerlendirme olanağı sağlamasıdır. Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre betimsel analiz, içerik analizine göre daha yüzeyseldir. Bu analizde elde edilen

veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenmektedir. Daha sonra yapılan bu betimlemeler açıklanmakta ve yorumlanmakta, neden-sonuç ilişkileri irdelenmekte ve sonuçlara ulaşılmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler ve gözlemler aracılığı ile elde edilen veriler, bilgisayar ortamına aktarılarak analize uygun veri metinleri haline getirilmiştir. İçerik analizi ve betimsel analiz sonucunda kavramsallaştırılan verilerde kodlara ve temalara ulaşılmıştır. Bulguların daha açık ve anlaşılır olması amacıyla doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Gizliliği sağlamak amacıyla evde eğitim sunan öğretmenler Ö1, Ö2, Ö3... şeklinde, gözlem yapılan ortamlara ilişkin kısaltmalar için G1, G2, G3... şeklinde kısaltmalar kullanılmıştır.

Kodlayıcılar arasındaki benzerlik oranı verilerin güvenilirliğinin bir göstergesidir (Baltacı, 2017). Görüşme ve gözlem formları ile elde edilen verilerin güvenilirlik analizi için Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik analizi formülünden yararlanılmıştır:

$$\text{Güvenirlik} = \text{Görüş birliği sayısı} \div (\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı}) \times 100$$

İki araştırmacı, aynı gözlem verileri üzerinde bağımsız kodlamalar yapmıştır. Görüşme verileri üzerinde 118 kod ile görüş birliği sağlarken, 20 kodda ise görüş ayrılığı yaşamışlardır. Elde edilen kod sayıları formülde yerine konulduğunda;

$$\text{Görüşme Güvenirliği} = 118 \div (118 + 20) \times 100$$

Görüşme Güvenirliği = %86 olarak hesaplanmıştır.

Gözlem verilerinin güvenilirlik hesaplamasında ise, iki araştırmacı aynı görüşme verileri üzerinde yaptıkları bağımsız kodlamalarda 14 kod ile görüş birliği sağlarken, 2 kodda ise görüş ayrılığı yaşamışlardır. Elde edilen kod sayıları formülde yerine konulduğunda;

$$\text{Gözlem Güvenirliği} = 14 \div (14 + 2) \times 100$$

Gözlem Güvenirliği = %88 olarak hesaplanmıştır.

İç tutarlılığı gösteren bu değer en az %80 olması gerekmektedir (Miles ve Huberman, 1994; Patton, 2002). Buna göre görüşme ve gözlem verilerinin güvenilir olduğu kanaatine varılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde evde eğitim hizmeti sunan öğretmenlerin görüşlerine ve eğitimlerin verildiği evlerde yapılan gözlemlere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Evde Eğitim Hizmeti Sunan Öğretmen Görüşlerine İlişkin Bulgular

Evde eğitim sunan öğretmenlerin, hizmet içi eğitim kapsamında evde eğitim hizmetlerine, kaynaştırma eğitimine ve bireyselleştirilmiş eğitim programına yönelik kurs veya seminer alma durumlarına ilişkin bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmenlerin Kurs veya Seminer Alma Durumlarına İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	f
Evde Eğitim Hizmeti	Kurs/Seminer Alan	14
	Kurs/Seminer Almayan	25
Kaynaştırma Eğitimi	Kurs/Seminer Alan	25
	Kurs/Seminer Almayan	14
Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı	Kurs/Seminer Alan	23
	Kurs/Seminer Almayan	16

Tablo 3 incelendiğinde, evde eğitim hizmeti sunan öğretmenlerin çoğunun evde eğitim hizmetine yönelik kurs veya seminer almadıkları, ancak kaynaştırma eğitimine ve bireyselleştirilmiş eğitim programlarına yönelik eğitim aldıkları görülmektedir.

Evde eğitim hizmeti uygulaması için uygun ev ortamı hakkında öğretmen görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Evde Eğitim Hizmeti Uygulaması İçin Uygun Ev Ortamına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	f
Uygun Ev Ortamı	Fiziksel Şartları (Ses, Isı ve Aydınlatma) Uygun Olmalı	16
	Ayrı Bir Oda Olmalı	11
	Uygulamalara Yönelik Materyaller Olmalı	11
	Farklı Etkinliklere Uygun Bir Ortam Olmalı	10
	İhtiyaca Yönelik Araç ve Gereçler Olmalı	9
	Görsellerle Donatılmalı	5
	Elektronik (İnternet, tablet vb.) Malzemeleri Olmalı	5
	Hijyenik Koşulları Sağlamalı	1
	Okul ve Sınıf Ortamına Benzer Olmalı	1

Tablo 4'e göre, evde eğitim hizmeti uygulaması için uygun ev ortamının nasıl olması gerektiğine ilişkin olarak öğretmenlerin üzerinde en çok yoğunlaştıkları (16/39) görüş, fiziksel şartların (ses, ısı ve aydınlatma) uygun olması gerektiğine yöneliktir. Bazı öğretmenler ise ayrı bir odanın (11/39), uygulamalara yönelik materyallerin (11/39), farklı etkinliklere uygun ortamın (10/39) ve ihtiyaca yönelik araç ve gereçlerin önemi üzerinde durmuşlardır. Ayrıca sadece birer öğretmen, hijyenik koşulların sağlanması ve okul veya sınıf ortamına benzer koşulların sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Evde eğitim hizmeti uygulaması için uygun ev ortamı hakkında öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Genel olarak düşünenecek olursak aydınlatma, ısı ve ses yalıtımı iyi olan bir ortam olması sürecin etkin bir şekilde ilerlemesine katkı sağlar.” (Ö11)

“Evde eğitim hizmeti uygulaması için etkinliklerin, uygulamaların gerçekleştirilebileceği ayrı bir çalışma ortamı olabilir.” (Ö1)

“Standartları belirlenmiş (aydınlatma, ısı, ders araç-gereçleri, materyalleri vb.) bir çerçevede ayrı bir eğitim odası olması gerekmektedir.” (Ö35)

“Farklı etkinliklere ve oyunlara yer verilebilecek yeterlilikte olmalı.” (Ö30).

Evde eğitim hizmeti uygulamasını yürütürken karşılaşılan sorunlara yönelik öğretmen görüşleri Tablo 5'te belirtilmiştir.

Tablo 5. Evde Eğitim Hizmeti Uygulaması Yürütülürken Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	f
Karşılaşılan Sorunlar	Hastalık ve tedavi süreci	8
	Öğrenci isteksizliği	6
	Ev ortamının uygun olmayışı	5
	Öğrencinin olumsuz davranışları ve düşünceleri	4
	Ulaşım ve zaman kaynaklı sorunlar	3
	Ebeveynden kaynaklı sorunlar	2

Tablo 5 incelendiğinde, öğretmenlerin evde eğitim hizmeti uygulamasını yürütürken en çok karşılaştıkları sorunun (8/39) eğitim hizmetlerinin hastalık ve tedavi sürecine denk gelmesi olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin bazıları öğrencilerin isteksizliğinin (6/39), ev ortamının uygun olmayışının (5/39) karşılaşılan sorunlar arasında yer aldığını belirtirken, öğretmenlerin çok azı ise (2/39) ebeveynden kaynaklı sorunlar olduğunu belirtmişlerdir.

Evde eğitim hizmeti uygulaması yürütülürken karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

“Evde eğitim hizmeti uygulamasını yürütürken sorunlarımız oluyor. Özellikle öğrencimin belirli dönemlerde sağlık problemlerinin olması durumunda.” (Ö32)

“Ortam ortak kullanım alanı olduğu için ortamda misafir olabiliyor veya yemek yendiği zaman havasız olabiliyor.” (Ö14)

“Öğrencinin süreç içinde derslere yönelik olumsuz tutum ve davranışları söz konusudur.” (Ö24)

“Zaman konusunda sıkıntı var. Derslerin blok yapılması sonucu öğrencinin dikkati dağılmakta.” (Ö20).

Evde eğitim hizmeti uygulamasını yürütürken karşılaşılan sorunların çözümü için ihtiyaç duyulan desteklere yönelik öğretmen görüşleri Tablo 6’da belirtilmiştir.

Tablo 6. Evde Eğitim Hizmetindeki Sorunların Çözümleri İçin İhtiyaç Duyulan Desteklere İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	f
İhtiyaç Duyulan Destekler	Ebeveyn İşbirliği	14
	İlgili Birimlerle İşbirliği	6
	Esnek ya da Alternatif Program	5
	Araç-Gereç	2
	Bilgilendirme Seminerleri	2

Tablo 6 incelendiğinde, evde eğitim hizmeti uygulamasında karşılaşılan sorunların çözümleri için ihtiyaç duyulan desteklere yönelik olarak öğretmenlerin en çok ebeveynlerle işbirliği desteğine (14/39) ihtiyaç duydukları görülmektedir. Bunların yanı sıra, bazı öğretmenler eğitimle ilgili birimlerle işbirliğine (6/39) ve esnek ya da alternatif programlara ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Az sayıda öğretmen ise (2/39) evde eğitim hizmeti uygulaması sorunlarının çözümü için araç-gereçlere ve bilgilendirme seminerlerine ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu hizmeti yürütürken karşılaştıkları sorunların çözümleri için ihtiyaç duydukları desteklere yönelik görüşlerinden bazıları aşağıda belirtilmiştir:

“Gerçekçi olmak gerekirse en çok ebeveyn desteğine ve işbirliğine ihtiyacımız var.” (Ö19)

“İlgili birimlerin (rehberlik ve araştırma merkezi, özel eğitim hizmetleri değerlendirme kurulu vb. kuruluşların) ev ziyaretleri yapmaları için işbirliğine yatkın olması gerekmektedir.” (Ö30)

“Çeşitli gerekçelerle yapılan değişikliklere yönelik esnek bir programa ihtiyaç var.” (Ö13)

“Ders araç-gereçlerine, bilgisayar, tablet gibi materyallere ihtiyaç duyuyoruz.” (Ö24)

“Evde eğitim ve özel eğitim konularında hizmet içi eğitimler, bilgilendirme ve farkındalık seminerlerine, hem öğretmenler için hem de ebeveynler için ihtiyaç var.” (Ö37).

Evde eğitim hizmeti uygulamasının iyileştirilmesine yönelik öğretmen önerileri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Evde Eğitim Hizmeti Uygulamasının İyileştirilmesi İçin Öğretmen Önerilerine İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	f
İyileştirilme Önerileri	Öğretmenlere Yönelik Eğitimler	17
	Araç-Gereç Desteği	12
	Ebeveyn Eğitimleri ve Bilgilendirmeleri	11
	Ek Ders Ücretinin İyileştirilmesi	11
	Ulaşım İyileştirilmeli	7
	Esnek veya Alternatif Program	6
	Uzmanlaşma ve Deneyim Paylaşımları	6
	Sosyal Etkinlikler	6
	Denetimin Olması	5
	Standart Bir Ortam	3
	Okul Ortamı	3

Tablo 7’de görüldüğü gibi, evde eğitim hizmetinin iyileştirilmesine yönelik olarak en çok yoğunlaştığı öneri (17/39) öğretmenlere yönelik eğitimlerin düzenlenmesine yöneliktir. En çok belirtilen ikinci öneri ise (12/39) araç-gereç desteğinin sağlanmasıyla ilgilidir. Ebeveynlerin eğitilmesi ve bilgilendirilmesi (11/39) ile ek ders ücretlerinin iyileştirilmesi (11/39) ise diğer ön plana çıkan öneriler arasındadır. Sadece ikişer öğretmen ise standart bir ortamın ve okul ortamının sağlanması gibi önerilerde bulunmuşlardır. Evde eğitim hizmeti uygulamasının iyileştirilmesine yönelik öneriler için öğretmenlerin görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Tüm öğretmenlere evde eğitim hizmeti, bireyselleştirilmiş eğitim programı ve davranış değiştirme yöntemleri ile ilgili eğitim verilmeli.” (Ö12)

“Evde eğitim hizmetinden faydalanan öğrencinin özellikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda uygun masa, sandalye, tahta vb. ders araç-gereçleri sunulmalı.” (Ö21)

“Ebeveynlerin engel türleri ve öğrencilere yaklaşımları konusunda seminerlere alınması.” (Ö27)

“Ulaşımı kendi aracım ile sağlıyorum. Bazı zamanlar bu durumdan dolayı hem maddi hem de normal sorunlarım oluyor. Ulaşım ilgili birim tarafından sağlanması daha iyi olur.” (Ö20)

“Öğrenciye yönelik alternatif etkinliklere, müzik ve resim gibi derslere programda yer verilebilir.” (Ö8)

“Evde eğitim hizmeti uygulamaları ile ilgili uzmanlaşma sağlanabilir.” (Ö1)

“Evde eğitim hizmeti uygulamalarında görev alan öğretmenlerin bir araya gelerek yaptıkları çalışmalar ve uygulamalar ile ilgili deneyimlerini paylaşmaları sağlanabilir.” (Ö20).

3.2. Evde Eğitim Ortamına İlişkin Gözlem Bulguları

Evde eğitim ortamının uygunluğuna ilişkin gözlem bulguları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Evde Eğitim Ortamının Uygunluğuna İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	f
Eğitim Ortamının Uygunluğu	Yeterli Aydınlatma	8
	Önceden Düzenlenme Durumu	7
	Yeterli Isıtma-Soğutma İmkânı	4
	Yeterli Araç ve Gereçler	4
	Ayrı Bir Oda	2

Tablo 8 incelendiğinde, evde eğitim ortamının uygunluğuna ilişkin gözlemlerin çoğunluğunda eğitim ortamının yeterli aydınlatmaya sahip olduğu (8/10) ve önceden eğitime hazır hale getirildiği (7/10) tespit edilmiş olup, eğitim ortamlarının yarısından azında (4/10) yeterli ısıtma ve soğutmaya ve araç-gereçlere sahip olduğu, sadece iki evde eğitim hizmeti için ayrı bir oda bulunduğu görülmektedir. Evde eğitim hizmeti uygulamalarının gözleminde tutulan notlardan bazıları aşağıda belirtilmiştir:

“Ebeveyn, evde eğitim konusunda yeterli bilgiye sahip olup, imkânlar dâhilinde ortamı düzenleyip bulunması gerekenleri temin etmişler.” (G1)

“Evin oturma odası kullanıldığı için havalandırılması gerekmektedir. Uygun değil.” (G4)

Evde eğitim hizmeti uygulamalarında gözlemlenen öğretmen davranışlarına ilişkin bulgular Tablo 9’da belirtilmiştir.

Tablo 9. Evde Eğitim Hizmetindeki Öğretmen Davranışlarına İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	f
Öğretmen Davranışları	Öğrenci ile İletişim	8
	Dikkati Çekme	7
	Bilgilerin Somutlaştırılması	6
	Uygun Uyarıcılar	6
	Uygun Çözümler	5
	Süreci Etkili Kullanma	5
	Ebeveyn ile İş birliği	3

Tablo 9’da görüldüğü gibi, evde eğitim hizmeti uygulamalarında öğretmen davranışlarına ilişkin gözlemlerin çoğunluğunda öğretmenlerin öğrenci ile iletişim kurdukları (8/10) ve dikkati öğrenileceklerle çekebildikleri (7/10) belirlenmiştir. Gözlem ortamlarının yarısından fazlasında (6/10) öğretmenlerin bilgileri somutlaştırdığı ve uygun uyarıcıları sunabildiği gözlemlenmiştir. Gözlem yapılan ortamların sadece üçünde öğretmenlerin ebeveynler ile iş birliği yaptığı görülmektedir. Evde

eğitim hizmeti uygulamalarında öğretmen davranışlarının gözlenmesinde tutulan notlardan bazıları aşağıdaki gibidir:

“Öğretmen, söz konusu öğrencinin seviyesine inebilmek ve dikkatini çekebilmek için yoğun çaba sarf etmektedir.” (G1)

“Sürecin başlangıcından sonuna kadar öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişim çok iyiydi.” (G2)

“Öğretmen süreci yönetmekte ciddi sorun yaşamaktadır.” (G3)

“Öğrencinin çoklu yetersizliğe sahip olması öğretmeni süreç içerisinde çok zorlamaktadır.” (G5).

Evde eğitim hizmeti uygulamalarında gözlemlenen öğrenci davranışlarına ilişkin bulgular Tablo 10’da belirtilmiştir.

Tablo 10. Evde Eğitim Hizmetindeki Öğrenci Davranışlarına İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	f
Öğrenci Davranışları	Öğretmen ile İş birliği	8
	Memnuniyet	8
	Aktif Katılım	7
	Olumsuz Davranış	2

Tablo 10’da görüldüğü gibi, evde eğitim hizmetinin yapıldığı ortamların çoğunda (8/10) öğrencilerin öğretmenlerle iş birliği yaptıkları ve aldıkları eğitimden memnun oldukları belirlenmiştir. Eğitim ortamlarının çoğunda (7/10) sürece aktif katılan öğrenciler bulunurken, sadece iki ortamda olumsuz davranışları bulunan öğrenciler tespit edilmiştir. Evde eğitim hizmeti uygulamalarında öğrenci davranışlarının gözlenmesinde tutulan notlardan bazıları aşağıda verilmiştir:

“Öğrenci isteksiz, derse katılım sağlamıyor.” (G3)

“Öğrenci çoklu yetersizliğe sahip olduğundan kopuk, katılım yok ve olumsuz davranışları (bağırma gibi) mevcut.” (G5)

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Çalışmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Çalışmaya katılan ve evde eğitim hizmeti veren öğretmenlerin çoğunun hizmet içi eğitimlerde evde eğitim hizmetine yönelik kurs ya da seminer almadıkları,
- Öğretmenlerin, evde eğitim hizmeti için uygun ev ortamının nasıl olması gerektiği konusunda ortamın iklimsel, mekânsal ve donanımsal yeterliğini ön plana çıkardıkları,
- Öğretmenlerin, evde eğitim hizmeti sırasında en çok karşılaştıkları sorunun öğrencilerin hastalık ve tedavi süreçleriyle ilgili olduğu,
- Evde eğitim hizmetinde karşılaşılan sorunların çözümünde öğretmenlerin en çok ihtiyaç duyduğu desteğin ebeveynlerle iş birliği yapmak olduğu,
- Evde eğitim hizmetinin iyileştirilmesine yönelik olarak öğretmenlerin eğitim almaya ihtiyaç duydukları,
- Evde eğitim ortamlarının çoğunda yeterli aydınlatma, ısıtma-soğutma imkânları olsa da, eğitim için ayrı bir odanın bulunmadığı,
- Evde eğitim hizmeti sırasında öğretmenlerin öğrencilerle yeterli iletişim ve etkileşimde bulunduğu, ancak ebeveyn ile iş birliğinin yetersiz olduğu,
- Evde eğitim hizmeti sırasında öğrencilerin öğretmenlerle iş birliğine yeterince girerek sürece aktif katıldıkları ve eğitimden memnun kaldıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çalışmada evde eğitim hizmeti sunan öğretmenlerin çoğunun hizmet içi eğitimlerde evde eğitim hizmetine yönelik kurs ya da seminer almadıkları belirlenmiştir. Özel eğitim kapsamında

değerlendirilen evde eğitim hizmeti uygulaması ile ilgili eğitimler ve bilgilendirme seminerleri, evde eğitim hizmeti uygulamasının kesintisiz devam etmesi, amaca hizmet edebilmesi, mevcut durum tespiti, sorunların analizi ve çözüme ilişkin öneriler getirilmesi yönünden hem öğretmen hem de ebeveynler için önem arz etmektedir. Öğretmenlerin evde eğitim hizmetine yönelik eğitim almaları ve ebeveynlerin bireyselleştirilmiş eğitim programı hakkında bilgilendirilmesi gerekliliği ile ilgili olarak Ulutaşdemir'in (2007) çalışmasında, öğretmenlerin ve ebeveynlerin konu ile ilgili eksikliklerinin ve ihtiyaçlarının programlı bir şekilde giderilerek yapılması gerekliliği belirtilmektedir. Ayrıca farklı bir araştırmada (Kamışlı, Yanpar Yelken ve Akay, 2014) ise, hastane okullarında görev alacak öğretmenlere özel eğitim ile ilgili eğitim verilmesi gerekliliği sonucuna varılmıştır. Kamışlı, Yanpar Yelken ve Akay'ın (2016) çalışmalarında, öğretmenlerin hastane okullarında çeşitli konularda (hastalık bilgisi, çocuk gelişimi ve psikolojisi, hasta çocukları tanıma ve iletişim, hasta çocuklara yönelik eğitim ve hastane okullarında öğretim yöntem ve teknikleri) eğitime ihtiyaç duydukları ileri sürülmüştür. Aynı çalışmada, düzenlenen hizmet içi eğitim programından sonra öğretmenlerin edinmiş oldukları bilgi ve deneyimler sayesinde pratikte daha rahat oldukları, ilgili kişilerle daha iyi iletişim kurabildikleri ve eğitim materyalleri geliştirebildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yıldırım, Ünsal ve Tolunay'ın (2014) çalışmalarında, öğretmenlik mesleğinde uzmanlaşmanın hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim süreçleri ile karşılanabileceği, öğretmenlerin meslek hayatlarında ilgi ve ihtiyaç duydukları konular ile ilgili alternatif hizmet içi eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi gerekliliği sonucuna varılmıştır. Yıldırım ve diğerleri (2015) ise öğretmenlerin, evde eğitim hizmeti kapsamında sunulan derslerin çocukların yetersizliklerine dayalı olarak öğretimi konusunda eksikliklerinin olduğu sonucuna ulaşımlardır. Benzer biçimde Çiftçi (2016) yaptığı çalışmada, evde eğitim uygulamasına katılan öğretmenlerin ihtiyaçları ve geliştirilmesi gereken yönleri olarak öğretmenlerin eğitim alması gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada, evde eğitim ortamlarının çoğunda yeterli aydınlatma, ısıtma-soğutma imkânları olsa da, eğitim için ayrı bir odanın bulunmadığı belirlenmiştir. Akçamete (1998), özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimindeki hedeflere ulaşabilmek için, öğrencilerdeki yetersizliklerin türü ve derecesine bağlı olarak eğitim ortamının düzenlenmesi gerekliliğinin önemli olduğunu belirtmektedir. Bedensel engeli ve sağlık yetersizlikleri olan bireylerin eğitimlerindeki temel ilkelerden birisi de, çocuğun gereksinimlerine yönelik eğitim ve öğretim ortamının uyarlanması gerekliliğidir (MEB, 2013a). Ayrıca evde eğitim hizmeti kapsamında sunulacak eğitim için ortamın düzenlenmesi ile ilgili olarak MEB (2010) tarafından yapılan açıklamalarda, eğitim ortamı için öğrencinin ihtiyaçlarının gözetilmesine, fiziki (ısı, ışık vb.) koşulların ve hijyenin sağlanmasına, eğitimi kolaylaştıracak nitelikte materyallerin bulundurulmasına değinilmektedir. Ünüvar (2011) çalışmasında, hastane okullarında yatağından kalkabilecek düzeyde olan çocuklara yönelik eğitim ve eğlenme mekânlarının ayrı ve geniş bir alana sahip olmasının, yapılacak çalışmaların daha verimli değerlendirilmesini sağlayabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Kamışlı ve diğerleri de (2014) bu doğrultuda hastane okullarının fiziksel kapasitelerinin artırılması gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada, eğitim ortamının uygun olmayışı, öğrenci isteksizliği, öğrencinin hastalığı ve tedavi süreci, öğretmenlerden (ulaşım ve zaman) ve ebeveynlerden (iş birliği eksikliği ve isteksizlik) kaynaklı durumlar gibi nedenlerden dolayı evde eğitim hizmeti uygulamasının istenilen düzeyde ve etkili olarak gerçekleştirilemediği belirlenmiştir. Kaynaştırma eğitimin yapıldığı okullarda özel eğitime ihtiyacı olan bireyin yetersizliklerine ve özelliklerine uygun fiziksel, sosyal ve psikolojik ortam düzenlemesinin yapılmasının gerektiği, eğitim hizmetinin amacına uygun etkin yürütülebilmesi için özel eğitim araç-gereçlerine ihtiyaç duyulduğu MEB (2016) tarafından belirtilmektedir. Benzer biçimde Taş (2007) süregen hastalığı olan çocukların hastalıklarından ve uygulanan tedavilerinden dolayı halsiz düştükleri ve sınıf etkinliklerine katılmada güçlük yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kamışlı ve diğerleri (2016) tarafından yapılan araştırmada, hastane okullarının SWOT analizi sonuçları arasında zayıf yönleri olarak birebir uygulama ortamının olmaması, öğrencilerin hazırbulunmuşluk düzeylerinin düşük olması, öğrencilerin ilgisiz olması, öğrencilerin tedavi sürelerinin değişkenlik göstermesi ve öğrenci seviyesine uygun yeterli materyal ve kaynak olmaması belirtilmiştir. Talas ve diğerlerinin (2016) yaptığı çalışmada, kaynaştırma eğitimi ve destek eğitim odası için yeterli fiziksel koşulların olmadığı, materyal ve donanım eksikliklerinin olduğu ve görev alan öğretmenlerin alana uzak olması nedeni ile yetersiz kaldıkları sonuçlarına varılmıştır. Çiftçi (2016) ise, evde eğitim uygulamalarında karşılaşılan sorunlar olarak ders programının ayarlanamamasını ve ebeveynlerin beklentilerini ileri sürmektedir.

Çalışmada öğretmenlerin, evde eğitim hizmeti uygulamalarında karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin olarak eğitim programlarına, maddi koşullara, materyallere ve verilecek eğitimlere ilişkin destek önerilerinde bulunmuşlardır. Belirtilen bu desteklerin, evde eğitim hizmeti uygulamasının kalitesinin artışı ve amacına ulaşması açısından önemli olduğu ifade edilebilir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin, gözlemler sırasında ebeveynlerle yeterince iş birliği yapmadıkları belirlenmiş, görüşmelerde de öğretmenler ebeveynler ve ilgili birimlerle iş birliğinin önemine dair önerilerde bulunmuşlardır. Benzer biçimde Yıldırım (2011) çalışmasında süregelen rahatsızlığı olan çocukların eğitiminde, çocuğun yetersizlikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda eğitim-öğretim programının planlanması için çocuk, ebeveyn ve öğretmenin iş birliği içerisinde çalışması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Konu ile ilgili olarak Kırcaali-İftar (1998), özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ortamının yeterli araç-gereç ve etkinlikler ile hazırlanarak eğitim ortamının zevkli, çekici ve ilginç hale getirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu bakımdan, kaynaştırma eğitiminde ortaya çıkabilecek olumsuzlukları gidermede ilgili kişi veya birimlerin iş birliği yapması ve gerekli hizmetin ve araç-gereçlerin sağlanması için destek sunulması önemlidir. Kamışlı ve diğerleri (2016) ise hastane okullarına yönelik yapılan SWOT analizi sonuçlarında MEB, belediyeler, diğer okullar, veliler, hastane yönetimi ve çalışanları ile yapılabilecek iş birliğini yararlanılabilecek fırsatlar olarak belirtmişlerdir. MEB'in (2015) yayınladığı destek eğitim odası kılavuzunda, destek eğitim odasından faydalanacak bireylerin özellikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda uygun araç-gereç ve eğitim materyallerinin bulunması, il/ilçe milli eğitim müdürlüklerinin bu konuda tedbir alması ve ilgili genel müdürlüğün bütçesinden karşılanması gerekliliği belirtilmektedir. Taşdemir ve Bulut'un (2015) yaptıkları çalışmada, ebeveynlerin evde eğitim uygulaması için materyal konusunda desteklenme ihtiyaçlarının olduğu ve evde eğitim uygulamasının ebeveyn ve öğretmenlere dönük olarak program konusunda iyileştirilmesi gerekliliği sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmalara paralel olarak MEB (2016) ise, kaynaştırma eğitimi alan öğrencinin ihtiyaçları, özellikleri ve performanslarına göre araç-gereç, materyal, yöntem ve teknik, ölçme ve değerlendirme hususlarında gerekli tedbirler alınarak düzenlemeler yapılması gerekliliği belirtilmektedir.

Çalışmada belirlendiği üzere, evde eğitim hizmeti uygulamasının iyileştirilmesine ilişkin öğretmen önerileri arasında, öğretmen ve ebeveynler için eğitim seminerleri düzenlenmesi, araç-gereç desteğinin sağlanması, öğretmenlerin deneyimlerini paylaşması, esnek ve alternatif bir programın olması, öğretmenlerin ulaşım imkânları ve aldıkları ücretlerin iyileştirilmesi gibi öneriler ön plana çıkmaktadır. Özellikle eğitim, araç-gereç ve maddi imkânlarla yönelik bu tip önerilerin dikkate alınmasının, evde eğitim hizmetindeki kalite artışına etki edebileceği düşünülmektedir. Akçamete (1998), bu önerilere benzer biçimde, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin yetersizlikleri ve özellikleri doğrultusunda hizmet sunabilecek eğitim personelinin yetiştirilmesi, eğitim ortamında kullanılacak kişisel ve eğitsel özel araç-gereçlerin devlet bütçesinden karşılanması ve ilgili birimler arasında eşgüdümlü çalışma yapılması gerektiğini ileri sürmüştür. Batu (2008), özel eğitim alanında yapılacak hizmet içi eğitim faaliyetleri ile bu alanda görev alacak öğretmenlerin bilgilendirilmesi, Eripek (2008) ise özel eğitime ihtiyacı olan bireylere sunulacak hizmetlerde normal akranlarına benzer şekilde en az kısıtlayıcı ortamda eğitim sağlanması önerilerinde bulunmuştur. Işıktekiner ve Akbaba Altun (2011), hastane okullarındaki öğrencilerin eğitimlerinin planlanmasında ve öğretimlerinde esnek bir yapının olması gerektiğini, öğretmenler için hizmet içi eğitimlerin önemli olduğunu, hastane okullarında çalışan öğretmenlerin ve idarecilerin yıl içerisinde çeşitli zamanlarda bir araya gelerek durum değerlendirmesi yapmaları ve mesleki tecrübelerini paylaşmaları gerektiğini, ayrıca hastane okullarının rehberlik hizmetlerinin ve denetimlerinin konuya hâkim olan kişiler tarafından yapılması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. MEB (2013b) tarafından hazırlanan özel eğitimle ilgili öğretmen el kitabında, Özel Eğitimi Güçlendirme Projesi'nde yer alan destek eğitim odasının açılması ile ilgili koşulların sağlanmasının, fiziki şartların (ısı, ışık, genişlik, hijyen vb.) eğitime uygun hale getirilmesinin ve eğitim materyallerinin temin edilmesinin okul tarafından ve yerel imkânlar dahilinde karşılanması gerektiği belirtilmiştir. Korkmaz ve Duman (2014) tarafından yapılan çalışmada, ev okullarına izin verilmesi durumunda ebeveynlerin ve öğrencilerin materyallere, ders dışı sosyal etkinliklere, kaynaklara, maddi desteğe ve okullarda bazı sınıflara ihtiyaç duyulabileceği belirtilmiştir. Evde eğitim alan öğrencilerin eğitim süreçlerinin değerlendirilmesi için Yıldırım ve diğerleri (2015) tarafından yapılan çalışmada öğretmenler tarafından, sınıf ortamına benzer bir eğitim ortamının oluşturulması, uygun materyal temini, eğitimlerin uzman kişiler tarafından verilmesi, öğretmen eğitimi, öğrencilere sosyal etkinlikler sunulması, ders sürelerinin

ve çeşitliliğinin artırılması gibi görüşler öne sürüldüğü belirtilmiştir. Arslan (2015) ise, öğretmenlerin vermiş oldukları hizmet karşılığı aldıkları ücretlerin iyileştirilmesi, ulaşım sorununun çözülmesi, araç-gereç desteğinin sağlanması gibi unsurların evde eğitim hizmetinin kalitesinin artırılması için gerekli olduğunu belirtmiştir. Benzer biçimde Sarı, Kızılkaya ve Karaca (2015), evde eğitim hizmetinin iyileştirilmesine yönelik olarak öğrencilerin sosyal yönlerinin desteklenmesi, materyal eksikliklerinin giderilmesi ve maddi destek sağlanması önerilerinde bulunmuşlardır.

Çalışmada öğretmenlerin, evde eğitim hizmeti için uygun ortamın sağlanmasında iklimsel, mekânsal ve donanımsal özellikleri ön plana çıkardıkları belirlenmiştir. Ev ortamının uygunluğu için yapılacak fiziksel düzenlemeler, evde eğitim hizmetinin kalitesini ve etkililiğini artıran unsurlar olmakla birlikte, evde eğitim hizmetinden faydalanacak öğrenci için de önem taşımaktadır. Taş'ın (2007) çalışmasında kaynaştırma eğitiminden faydalanan öğrencilerin okul ve sınıfın fiziki yapısından kaynaklı güçlükler yaşadıkları, ihtiyaçlarını karşılayacak fiziki düzenlemelerin olmadığı, ortamın temizliği ve ısıtılmasında yetersizlik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uçar (2010), evde eğitim hizmetine benzer bir uygulama olan hastanede eğitim hizmeti konusundaki çalışmasında, hastane okullarındaki sınıfların fiziki koşullarının yetersiz olduğu, bu yetersizliklerden dolayı eğitim faaliyetlerinin istenilen düzeyde gerçekleştirilemediği ve genel olarak hasta odalarının sınıfa dönüştürülmesiyle oluşturulmuş olan bu sınıfların karanlık, küçük ve özensiz hazırlandığı sonucuna ulaşmıştır. Işıktekiner ve Akbaba Altun'un (2011) çalışmalarında, hastane okullarındaki fiziksel şartların yetersiz olduğu ve öğrencinin ihtiyacını karşılayacak şekilde düzenlenmediği, bundan dolayı hastane okullarının öğrencinin ihtiyacına karşılayacak şekilde fiziki koşullarının iyileştirilmesi gerekliliği sonucuna ulaşmıştır. Benzer biçimde Kamışlı, Yanpar Yelken ve Akay'ın (2014) çalışmalarında ise, hastane okullarındaki eğitim ortamlarının uygun olmadığı ve fiziksel alt yapı eksikliklerinin olduğu sonucuna varılmıştır. Gültekin, Boyraz ve Uyanık (2017) tarafından yapılan çalışmada da, hastaneler inşa edilirken hastane sınıflarının düşünülmeden projelendirilmesi nedeni ile odadan bozma mekânların sınıf ortamına dönüştürülmesi, bu ortamlardaki fiziki koşulların yetersizliği, ayrıca bu uygun olmayan ortamda sunulan eğitimi alan öğrencinin mevcut sağlık durumunun daha da ağırlaşabileceği sonucuna varılmıştır.

Çalışmada belirlendiği gibi, öğretmenlerin evde eğitim hizmeti uygulamalarında öğrenci ile iletişim kurabilmesinin, dikkati öğrenileceklere çekebilmesinin, bilgileri somutlaştırabilmesinin, uygun uyarıcılar kullanabilmesinin, sorunlara yönelik uygun çözümler sunabilmesinin ve süreci etkili kullanabilmesinin öğretmen yeterliliği ve sunulan hizmetin kalitesi için önemli olduğu şeklinde yorumlanabilir. Kırcaali-İftar (1998), özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin eğitiminde görev alan öğretmenlerin, öğrencinin uygun davranışlarını artırmak ve uygun olmayan davranışlarını azaltmak için pekiştirme, ödüllendirme ve caydırma yöntemlerini bilmesi gerektiğini belirtmiştir. Kamışlı, Yanpar Yelken ve Akay'ın (2016) yaptığı çalışmada, hastane okullarında görev yapan öğretmenlerin eğitim-öğretim faaliyetlerinde öğrencinin bireysel özelliklerini dikkate aldıkları, sorunlara uygun çözümler buldukları ve süreç içerisinde olumlu ve destekleyici yaklaşımlar sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada, evde eğitim alan öğrencilerin öğretmenleri ile iş birliği yaptıkları, sunulan hizmetten memnun oldukları, sürece aktif katıldıkları ve az da olsa olumsuz davranış sergileyebildikleri gözlem sonuçları olarak elde edilmiştir. Öğrencilerin bu mutluluğu, normal bir sınıf ortamı yerine ev ortamında aldıkları bu eğitimden kazandıkları bilgi ve becerileri, sahip oldukları yetersizlik nedeniyle hiç eğitim alamama durumları ile kıyaslayıp bir kazanç olarak görmelerinden kaynaklanmış olabilir. Bu sonuca benzer şekilde Sarı, Kızılkaya ve Karaca (2015), evde eğitim hizmetinden faydalanan öğrencilerin bu hizmetten memnun oldukları ve hizmetin devam etmesini istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye'de hastane ilköğretim okullarına devam eden öğrencilerin bazı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla Kılıç'ın (2003) yaptığı çalışmada, öğrencilerin hastanede eğitim imkânının olmasından ve verilen eğitimden memnun oldukları sonucuna ulaşmıştır. Ünüvar (2011) tarafından yapılan çalışmada, hastanede tedavi sürecinde olan çocukların etkinliklere katılımlarda zorluklar yaşamalarına rağmen katılmak istemeleri ve çaba göstermelerinin, sunulan eğitimin çocuklar için ne kadar önemli olduğunu gösterdiği sonucuna varılmıştır. Gültekin, Boyraz ve Uyanık (2017) ise, hastanede sunulan eğitim sayesinde bu eğitimden faydalanan ve uzun süreyle okul ortamından ayrı kalan öğrencilerin içinde buldukları olumsuz psikolojik etkiyi azalttığını belirtmişlerdir.

Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda evde eğitim hizmetinin geliştirilmesi için şunlar önerilebilir:

- Çalışmada evde eğitim hizmeti veren öğretmenlerin çoğunun hizmeti içi eğitimlerde bu konuda kurs ya da seminer almadıkları belirlendiğinden, bu uygulamaya yönelik olarak öğretmenlerin ihtiyaç duydukları konular (evde eğitim hizmeti, kaynaştırma eğitimi, bireyselleştirilmiş eğitim programı, engel türleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin gereksinimleri ve özellikleri vb.) hakkında eğitim seminerleri almaları sağlanabilir.
- Çalışmada evde eğitim hizmeti sunulan mekanlarda bazı eksiklikleri bulunduğu belirlendiğinden, evde eğitim hizmeti uygulaması için uygun ev ortamının nasıl olması gerektiğine ve yapılması gereken fiziksel düzenlemelere ilişkin öğretmen ve ebeveynlerin bilgilendirilmesi, ayrıca bu ortamların düzenlenmesinde gerekli maddi ve araç-gereç desteğinin sağlanması önerilebilir.
- Evde eğitim hizmeti sırasında öğretmenler ve ebeveynlerin iş birliğinde yetersizlikler belirlendiğinden, bu iletişimin artmasına yönelik öğretmen-ebeveyn toplantıları yapılarak iş birliği içerisinde hareket etmeleri konusundaki farkındalıkları arttırılabilir.

Gelecekte yapılacak çalışmalar için araştırmacılara da şunlar önerilebilir:

- Benzer bir çalışma, özel eğitim uzmanları, evde eğitim hizmetinden sorumlu Milli Eğitim yetkilileri ve tüm paydaşlar ile yapılacak görüşmelerle yürütülebilir.
- Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme ve gözlem formlarının yanı sıra, Türkiye’de geniş bir örnekleme ulaşılması amacıyla çevrimiçi ortamda uygulanabilecek bir anket ya da ölçek geliştirilebilir.
- Evde eğitim hizmetinden faydalanan öğrencilere kayıtlı oldukları okulda uygulanan derslere ilişkin öğretim programlarına uyulması esas olduğundan, tıbbi tanıları ve yetersizlikleri doğrultusunda ortaya çıkan engel türlerine özgü eğitim programı geliştirme çalışmaları yapılabilir.

KAYNAKLAR

- AKÇAMETE, G. (1998). Türkiye’de özel eğitim. S. Eripek (Ed.), *Özel Eğitim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- ARSLAN, Y. (2015). Türkiye’de kitlesel bir eğitim topluluğu: Gezerek özel eğitim hizmeti veren öğretmenler ve sorunları (Batman örneği). *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 3(4), 139-153.
- ASLAN, A. (2017). *Evde eğitim hizmetlerinde yer alan öğretmen, veli ve yetkililerin evde eğitim hizmetlerine yönelik görüşleri*. Yüksek lisans tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.
- AYDIN, İ. P. ve PEHLİVAN, Z. (2000). Ev okulu uygulaması: Amerika Birleşik Devletleri örneği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 33(1), 91-97.
- AYSEVENER, K. (1994). Tarihte yöntem sorunu ve fenomenoloji. *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Dergisi*, 15, 23-30,
- BALCI, A. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- BALTACI, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (AEÜSBED)*, 3(1), 1-15.
- BAŞKALE, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- BATU, S. (2008). Kaynaştırma desteği sağlama. S. Eripek (Ed.), *Özel Eğitim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.
- BÜYÜKÖZTÜRK, S., KILIÇ ÇAKMAK E., AKGÜN, Ö. E., KARADENİZ, Ş. ve DEMİREL, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- COOK, K. B., BENNETT, K. E., LANE, J. D. ve MATARAS, T. K. (2013). Beyond the brick walls: Homeschooling students with special needs. *Physical Disabilities: Education & Related Services*, 32(2), 90–103.
- ÇALIŞOĞLU, M. ve ASLAN, A. (2017). The views of teachers about home education services. *Journal of Education and Practice*, 8(24), 150-163.
- ÇİFTÇİ, S. (2016). *Türkiye’de evde eğitim uygulamalarının bu eğitimi veren öğretmenlerin görüşlerine göre değerlendirilmesi*. 1st International Academic Research Congress, 3285-3289. Ankara: PegemA.
- ER, M. (2006). Çocuk, hastalık, anne-babalar ve kardeşler. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 49(2), 155-168.
- ERİPEK, S. (2008). Okul öncesi dönemde özel eğitim. S. Eripek (Ed.), *Özel Eğitim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.
- GÜLTEKİN, M., BOYRAZ, C. ve UYANIK, C. (2017). Beyaz önlüğü sadece doktorlar mı giyer? Hastane sınıfı öğretmenlerinin hastane sınıflarına ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(60), 104-118.
- ISENBERG, E. J. (2007). What have we learned about homeschooling? *Peabody Journal of Education*, 82(2-3), 387-409.
- İŞİKTEKİNER, F. S. ve AKBABA ALTUN, S. (2011). Hastane okullarındaki sorunlar ve yaşantılar. *Eğitim ve Bilim*, 36(161), 318-331.
- KAMIŞLI, H., YANPAR YELKEN, T. ve AKAY, C. (2014). Hastane okullarının mevcut durumuna ilişkin öğretmen görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 321-351.
- KAMIŞLI, H., YANPAR YELKEN, T. ve AKAY, C. (2016). Hastane okullarına yönelik geliştirilen eğitici eğitimi programının öğretmenler üzerindeki etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 141-155.
- KARA, B. (2017). *Dünyada ve Türkiye’de zihinsel engellilerde eğitim*. The Journal of Academic Social Science Studies, 61, 277-288.
- KARASAR, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KARTAL, S. E. (2014). *Eğitim paydaşlarının görüşlerine göre alternatif bir okul: Ev okulları*. Doktora tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- KILIÇ, M. (2003). Ülkemizdeki hastane ilköğretim okullarına devam eden öğrencilerin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4, 49-74.
- KIRCAALİ-İFTAR, G. (1998). Kaynaştırma ve destek özel eğitim hizmetleri. S.Eripek (Ed.), *Özel Eğitim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları.
- KNUTH, J. D. ve JOHNSON, S. A. (2010). A descriptive analysis of homeschooling children with autism. *Near East University Online Journal of Education*, 3(1), 1-11.
- KORKMAZ, H. ve DUMAN, G. (2014). Public understanding about homeschooling: A preliminary study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 3891-3897.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (2010). *Evde ve hastanede eğitim hizmetleri yönergesi*. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/02031840_evde_hastanede_egitim_hiz_yonergesi.pdf adresinden 06.02.2018 tarihinde erişilmiştir.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (2013a). *Bedensel ve süregen hastalıklar*. http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Bedensel%20Ve%20S%C3%BCre%C4%9Fen%20Hastal%C4%B1klar.pdf adresinden 06.02.2018 tarihinde erişilmiştir.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (2013b). *Birlikte başarırız: Bütünleştirme kapsamında eğitim uygulamaları öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: MEB Yayınları.

- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (2015). *Destek eğitim odası kılavuz kitapçığı*. http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_08/03045051_destek_egitim_odasi_kilavuz.pdf adresinden 10.02.2018 tarihinde erişilmiştir.
- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI [MEB] (2016). *Özel eğitim ve kaynaştırma*. http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/%C3%96zel%20E%C4%9Fitim%20ve%20Kayna%C5%9Ft%C4%B1rma.pdf adresinden 06.02.2018 tarihinde erişilmiştir.
- MEDLIN, R. G. (2013). Homeschooling and the question of socialization revisited. *Peabody Journal of Education*, 88(3), 284-297.
- MILES, M. B. ve HUBERMAN, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- OLSEN, N. B. (2008). *Understanding parental motivation to homeschool: A qualitative case study*. Graduate Student Theses, Dissertations, & Professional Papers. 1147.
- PATTON, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd Ed.). London: Sage Publications, Inc.
- PAVLIDES, M. (2014). Homeschooling children with disabilities: Balancing freedom and responsibility. *Review of Disability Studies: An International Journal*, 1(2).
- PEKER, E. A. ve TAŞ E. (2017). Evde eğitim uygulaması üzerine bir durum çalışması: Evde fen eğitimi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 139-174.
- RESMÎ GAZETE (1949). *İnsan hakları evrensel beyannamesi*. <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/203-208.pdf> adresinden 06.02.2018 tarihinde erişilmiştir.
- RESMÎ GAZETE (2005). *Engelliler hakkında kanun*. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5378.pdf> adresinden 06.02.2018 tarihinde erişilmiştir.
- RESMÎ GAZETE (2009). *Engellilerin haklarına ilişkin sözleşme*. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/07/20090714-1.htm> adresinden 06.02.2018 tarihinde erişilmiştir.
- SARI, H., KIZILKAYA, A. E. ve KARACA, M. A. (2015). *Evde eğitim hizmeti alan ailelerin beklentileri ve çözüm önerileri*. Erasmus+ Projesi, Ankara.
- SAYGI, M. (2007). Kuzey Kıbrıs'ta özel eğitim ve kaynaştırma. *Sakarya University Journal of Education*, 9(2), 282-303.
- SUCUOĞLU, B. (1995). Özürlü çocuğa sahip olan anne-babaların gereksinimlerinin belirlenmesi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 2(1), 10-18.
- ŞAD, S. N. ve AKDAĞ, M. (2010). Evde eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(188), 19-31.
- TALAS, S., KAYA, F., YILDIRIM, N., YAZICI, L., NURAL H., ÇELEBİ, İ., KESKİN, Ş., SÖYLEMEZ, T. ve NUGAY, E. (2016). Destek eğitim odaları ve öğretmenler üzerine betimsel bir çalışma: Tokat ili örneği. *Journal of European Education*, 6(3), 31-42.
- TAŞ, E. (2007). *Süreğen hastalıklı çocukların kaynaştırma eğitim ortamlarında karşılaştıkları güçlüklerin öğretmen, aile ve çocuklar açısından değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- TAŞDAN, M. ve DEMİR, Ö. (2010). Alternatif bir eğitim modeli olarak ev okulu. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 9(18), 81-99.
- TAŞDEMİR, M. ve BULUT, A. S. (2015). Ev okulu uygulaması üzerine bir durum çalışması: Kuram ve özel eğitimde uygulama. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 6(19), 138-157.
- TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ [TBMM] (1982). *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*. <https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm> adresinden 06.02.2018 tarihinde erişilmiştir.

- UÇAR, G. (2010). *Ankara ili hastane okullarında öğrenim gören öğrencilerin yaşadıkları sorunlar ve bu sorunların çözümüne ilişkin önerileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- ULUTAŞDEMİR, N. (2007). Engelli çocukların eğitimi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 2(5), 119-130.
- UNITED NATIONS INTERNATIONAL CHILDREN'S EMERGENCY FUND [UNICEF] (2004). *Çocuk haklarına dair sözleşme*. https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEF_CocukHaklarinaDairSmozlesme.pdf adresinden 06.02.2018 tarihinde erişilmiştir.
- ÜNÜVAR, P. (2011). Hastanede yatarak tedavi gören çocukların eğitsel açıdan desteklenmesi (3-7 yaş için örnek çalışma). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(35), 31-44.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YILDIRIM, N. (2011). Öğretim sürecinde bulunan öğrencilerde görülen süreğen hastalıklar üzerine yönetsel değerlendirme. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(25), 69-85.
- YILDIRIM, N., TALAS, S., YAZICI, L., NURAL, H., ÇELEBİ, İ., ÇETİN, K., ACET, Ö., PELİTLİ, Ü. ve ÇAYLAK, M. (2015). Evde eğitim alan öğrencilerin eğitim süreçlerinin değerlendirilmesi (Tokat ili örneği). *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırma Dergisi*, 1(1), 33-52.
- YILDIRIM, O., ÜNSAL, N. ve TOLUNAY, B. (2014). Özel eğitim öğretmenlerinin hizmetiçinde yetiştirilme düzeyleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(Özel Sayı), 259-274.
- YILMAZ BOLAT, E. (2018). Süreğen hastalığı olan çocuklar ve hastane okulları. *Milli Eğitim Dergisi*, 218, 163-185.
- ZHAO, J. ve BADZIS, M. (2014). Parents' perspectives on homeschooling in Chinese mainland. *International Proceedings of Economics Development&Research*, 78(4), 17-21.